

Umhverfismat

Gátlisti fyrir framhalds- og háskóla

Listinn er til að auðvelda skólum að framkvæma umhverfismat fyrir þemað vatn í upphafi nýs Grænánatímabils.

Miðað er við að nemendur vinni sem mest sjálfstætt. Nemendur geta fundið svör við sumum spurningunum sjálfir en stundum þarf aðstoð frá kennurum eða öðru starfsfólki.

Einnig eru spurningar þar sem nemendur þurfa að afla sér upplýsinga eða gera litla rannsókn til að mæla ákveðna þætti yfir einhvern tíma.

Listanum er skipt í þrennt:

Hugur (þekking) - Hjarta (skólinn og samfélagið) - Hendur (aðgerðir).

Listinn er ekki tæmandi og mega skólar að sjálfsögðu koma með aðrar hugmyndir en þær sem standa á listanum.

Þegar búið er að fara yfir listann ætti skólinn að sjá betur hvar hann stendur innan þemans. Það ætti að auðvelda honum að sjá hvort hann þurfi að taka sig á innan þemans og setja sér markmið í samræmi við það.

Dagsetning: _____

Undirskriftir þátttakenda:

Vatn

Hugur þekking

já   nei   athugasemdir

Fræðast nemendur um vatn í daglegu lífi?

Fræðast nemendur um hringrás vatns?

Er fjallað um aðgang að hreinu vatni á heimsvísu?

Er rætt um örplastmengun í vatni og áhrif þess á lífríkið?

Er rætt um plastmengun í hafi og áhrif þess á lífríkið?

Er fræðsla um vatn og sjó sem orkugjafa, kosti þeirra og galla?

Er rætt um um mengun vatns/hafs á Íslandi og á heimsvísu?

Er rætt um orsakir vatnsskorts og afleiðingar hans fyrir samfélög?

Er fjallað um lífsgæði sem fylgja því að hafa aðgang að hreinu vatni?

Er rætt um innflutning á vatni?

Fræðast nemendur um verndun vatns og hafsvæða?

Þekkja nemendur hverju má og má ekki skola í vaskinn eða klósett?

Fræðast nemendur um vatnsnotkun í textíliðnaði?

Fræðast nemendur um tengsl vatns og framleiðslu?

Fræðast nemendur um mengun vatns vegna framleiðslu?

Er rætt um mikilvægi votlendis við að geyma og miðla vatni?

	já	nei	athugasemdir
Eru allir í skólanum meðvitaðir um af hverju þarf að fara sparlega með vatn í heiminum?			
Eru nemendur og starfsfólk frætt um heilsufarslegan ávinning vatnsdrykkju?			
Eru nemendur meðvitaðir um mismunandi vatnsnotkun á mann í mismunandi löndum heimsins?			

Hjarta skólinn og samfélagið

	já	nei	athugasemdir
Hafið þið kynnt ykkur starfsemi Rauða krossins þar sem þeir aðstoða þjóðir til að fá aðgengi að hreinu vatni?			
Er skólinn með gott aðgengi að heitu og köldu vatni?			
Hvaðan kemur vatnið sem skólinn notar og hvert fer það?			
Er nemendur hvattir til að koma með eigin vatnsbrúsa?			
Er bent á umbúðir sem hrannast upp vegna drykkjakaupa?			
Eru nemendur og starfsfólk hvatt til að drekka meira vatn af heilsufars ástæðum?			
Er matur í mötuneyti ræktaður með hreinu vatni?			
Er fylgst með því hversu mikil heita- og kaldavatnsnotkun skólans er?			

	já	nei	athugasemdir
Er hitastillir á ofnum svo hægt sé að stjórna hitanum í hverju rými?			
Er hiti á ofnum lækkaður í fríum?			
Sparar skólinn heita vatnið með því að birgja ekki ofna með húsgögnum og gluggatjöldum?			
Hefur umfjöllun um vatn verið flétt inn í mismunandi málefni kennslunnar?			

Hendur aðgerðir

	já	nei	athugasemdir
Er unnið með heimsmarkmiðin í skólanum í tengslum við vatn?			
Tekur skólinn þátt í hjálparstarfi til stuðnings þeim sem hafa ekki aðgang að hreinu vatni.			
Eru starfsmenn og nemendur með merka bolla til að draga úr uppvaski og sleppa við óþarfa einnota glös?			
Gerið rannsókn á vatnsdrykkju í skólanum og kaupum nemenda á köldum og heitum drykkjum yfir skólatímann.			
Útbúið rannsókn á ólíku aðgengi að vatni um heiminn?			
Er hægt að velja um mikið/lítið vatn þegar sturtað er niður úr klósettum? Ef já, eru nemendur meðvitaðir um það og vita þeir til hvers það er?			

	já	nei	athugasemdir
Eruð þið tilbúin að spara vatn og koma í veg fyrir mengun og sóun vatns t.d. með því að:			
<ul style="list-style-type: none"> • Nota eingöngu fjölnota brúsa og fylla með vatni 			
<ul style="list-style-type: none"> • Nota umhverfisvænar snyrtivörur 			
<ul style="list-style-type: none"> • Nýta mat og minnka neyslu. 			
<ul style="list-style-type: none"> • Kaupa notaðar vörur, fá hluti lánaða, gera við hluti 			
<ul style="list-style-type: none"> • Fara í "hæfilega" langar sturtur 			
<ul style="list-style-type: none"> • Skrúfa vel fyrir krana þegar búið er að nota þá 			
Eru þið í skólanum að upplýsa og fræða aðra um vatn?			
Eruð þið í skólanum að reyna að hafa áhrif, t.d. með því að senda bréf til fyrirtækja, funda með sveitarstjórn, gera athugasemdir við einhver áform, skrifa greinar, vera með viðburð o.fl.			

Til umræðu:

- Af hverju er vatn mikilvægt fyrir tilvist okkar og annarra lífvera?
- Eru einhver vandamál tengd vatni í skólanum?
- Hafa allir Jarðarbúar aðgang að hreinu vatni?
- Tekur skólinn þátt í alþjóðlegu vatnsverkefni?
- Ræðið vatnsmagn sem notað er við ólík störf t.d. landbúnað, stóriðju, dýrarækt o.fl.
- Ræðið um vatnsmagn í heiminum, eigum við nóg af drykkjarvatni á Jörðinni, hvað er ferskvatn hlutfallslega mikið, hve mikið er drykkjarhæft hlutfallslega, á hvaða formi er vatnið?
- Hvernig er hægt að koma í veg fyrir sóun á fersku vatni?
- Hvernig er hægt að koma í veg fyrir mengun vatns?

Markmið og aðgerðir innan þemans vatn